

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางกระแสโลกที่เชี่ยวกราก จนทำให้เกิดวิกฤตทั้งระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ทำให้พบกับคำว่า “อยู่ร้อนนอนทุกข์”^๑ และยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคมทั่วโลก โชคดีที่ สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักแห่งความเป็นชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จนอาจกล่าวได้ว่า “พุทธศาสน์รุ่งเรือง ประเทศชาติมั่นคง” สถาบันพระพุทธศาสนาได้ทำหน้าที่กล่อมเกลாதองศาสังคม ให้แสงสว่างทางจิตวิญญาณในการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนชาวไทยมาช้านาน โดยมีวัดเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรมคำสอน มีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิต ชีทางสว่าง สะอาด สงบ ให้กับสังคม วัดจึงทำหน้าที่เป็นแหล่งบ่มเพาะความดีให้กับสังคมมาช้านาน

วันธรรมสวนะ หรือวันพระ ในสมัยก่อนถือเป็นวันหยุดของสังคมไทย พุทธศาสนิกชนจะเข้าวัด นำภัตตาหารมาถวายพระที่วัด พอถึงพิธีการพระจะนำญาติโยมบูชาพระ สวดมนต์ สมาทานศีล แสดงธรรม ถวายสังฆทาน ให้ศีล ให้พร แม่เมตตากรวดน้ำ บางส่วนก็มีอุบาสกอุบาสิกาเข้ามาถือศีล อุโบสถค้างคืนที่วัด นี่คือนิเวศน์ในอดีต ซึ่งปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ชาวบ้านเรียก “วันพระ” บ้าง “วันอุโบสถ” บ้าง “วันศีล” บ้าง พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติและกำหนดวันธรรมสวนะไว้เดือนละ ๔ ครั้ง คือวันขึ้น ๘ ค่ำ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ วันแรม ๘ ค่ำ และวันแรม ๑๕ ค่ำ ซึ่งวันทั้ง ๔ วันนี้ เป็นวันทำกิจกรรมของพุทธบริษัทตลอดปี มีการสมาทานศีลอุโบสถซึ่งประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ มีเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นทำชีวิตสัตว์ให้ตกลงไปเป็นต้น แต่ปัจจุบันบางครั้ง วันธรรมสวนะ ไม่ตรงกับวันหยุด ทำให้ในการดำเนินชีวิตจึงไม่สะดวกในการเข้าวัดรักษาศีล

โครงการ “เปิดวัดวันอาทิตย์ ใกล้ชิดพระศาสนา” ที่วัดปัญญานันทาราม ถือว่าร่วมกันเพื่อทำนุบำรุงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักและเป็นศูนย์รวมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจชาวพุทธให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

โดยในโครงการ “การเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม” คือการเข้าวัดปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบุญกุศลทุกวันอาทิตย์นั้น มีความสะดวกต่อประชาชนทั่วไปมากกว่าไปวัดในวันพระขึ้น ๘ ค่ำ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ วันแรม ๘ ค่ำ และวันแรม ๑๕ ค่ำ จึงต้องทำให้วันอาทิตย์เป็นวันแห่งอริยธรรม ชักนำกันเข้าวัดปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบุญกุศลเพิ่มขึ้นในวัดอาทิตย์ การเปิดวัดวันอาทิตย์ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้วัด พระสงฆ์ และประชาชนได้มาร่วมทำหน้าที่ของพุทธบริษัท ๔ ช่วยกันสืบอายุพระพุทธศาสนา ทำให้วัดได้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และเป็นการพัฒนาสังคมที่สมบูรณ์และยั่งยืน ซึ่งวัดและพระสงฆ์ตั้งแต่อดีตถึง

^๑ พระพรหมวชิรญาณ, “โครงการเปิดวัดวันอาทิตย์ ใกล้ชิดพระศาสนา” จดหมายข่าว, ฉบับที่ ๑, (มีนาคม ๒๕๕๓), หน้า ๑.

ปัจจุบันนั้นได้มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคม^๒ ด้านนี้โดยตรงอยู่แล้ว เพราะพระสงฆ์นั้นมีใช้จะเพียงแต่บวชเข้ามาเพื่อเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเดียวนั้น แต่ยังต้องมีบทบาทต่อสังคมโดยรวมอีกด้วย ซึ่งตามสายตาของประชาชนโดยทั่วไปนั้นอาจจะมองบทบาททางสังคมของพระสงฆ์เฉพาะด้านศาสนพิธีเท่านั้น เพราะจะขาดพระสงฆ์ในการประกอบศาสนพิธีไม่ได้ แต่โดยพื้นฐานความเป็นจริงแล้วบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์มีมากกว่าการเป็นเพียงผู้ประกอบพิธีเท่านั้น พระสงฆ์นอกจากจะเข้าไปมีบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมแล้ว การดำเนินชีวิตและการบำเพ็ญภาวนาของพระสงฆ์มีเหตุผล ๓ ประการ^๓ ที่ผลักดันให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทต่อสังคม ดังนี้

ประการแรก การดำรงชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย

ประการที่สอง สภาพและเหตุการณ์ในสังคม ย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญสมณธรรม

และประการสุดท้าย โดยคุณธรรม คือเมตตาธรรม พระสงฆ์ต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ถ้าหากสังคมเกิดวิกฤติมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ประชาชนมีแต่ความทุกข์ยากเดือดร้อนลำบาก พระสงฆ์ก็จะไม่สามารถบำเพ็ญสมาธิภาวนาให้เกิดความสุขสงบได้ อย่างน้อยก็ต้องได้รับผลกระทบในด้านปัจจัยสี่ ต้องอดอยากยากแค้นไปด้วย เพราะพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่จากประชาชน ไม่ได้เป็นผู้ทำนาเอง ไม่สามารถเพาะปลูกหรือฆ่าไก่มาประกอบอาหารได้ เมื่อชาวบ้านเดือดร้อน พระสงฆ์ต้องเดือดร้อนด้วย ประกอบกับพระสงฆ์คือผู้ทรงศีลมีเมตตาธรรม เมื่อเห็นผู้ใดมีความทุกข์ก็ต้องพยายามหาทางบรรเทาแก้ไข พระสงฆ์จึงเป็นบุคคลากรทางศาสนาที่สำคัญอย่างยิ่ง พระสงฆ์จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของชาวพุทธไทยส่วนใหญ่ ทั้งด้านศีลธรรมจรรยาและกิจกรรมทางโลก ทั้งได้รับการเคารพนับถืออย่างสูง และเป็นสถาบันที่ได้รับการยกย่องเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชนชาวไทยทั้งมวล นอกจากจะเป็นที่พึ่งพิงทางใจและเป็นสถาบันที่เอื้ออำนวยบริการทางศาสนกิจแล้ว พระสงฆ์ยังทำหน้าที่ให้บริการอื่น ๆ ที่กลไกของรัฐบาลเข้าไปให้บริการไม่ทั่วถึง เพื่อสร้างบูรณาการภายในชุมชน ดังที่พระเทพเวทีได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์และวัดในอดีตได้ว่า^๔

๑. เป็นสถานศึกษาและฝึกอบรมศีลธรรม สอนวิชาการต่างๆ เท่าที่มีในสมัยนั้นๆ ทั้งโดยตรง คือ แก่ผู้มาบวชตามประเพณีและแก่เด็กที่มาอยู่อาศัยวัด และโดยอ้อมแก่ผู้มาทำกิจกรรมต่างๆ หรือมาร่วมกิจกรรมในวัดทั้งวิชาหนังสือและวิชาช่างต่าง ๆ

๒. เป็นสถานที่ก่อกำเนิดและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นที่สืบทอดวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรม ตลอดจนเป็นเหมือนพิพิธภัณฑ์

^๒ สมบูรณ์ สุขสำราญ, การพัฒนาตามแนวคิดพุทธศาสนา ; กรณีศึกษาพระสงฆ์ไทยนักพัฒนา กรุงเทพมหานคร, พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๓๐, หน้า ๒๙ - ๓๐.

^๓ สมทรง ศิริธโร, พระมหา, บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต, เอกสารประการสมมานาเรื่อง บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต จัดโดยคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา, หน้า ๕, ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕,

^๔ เทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), พระ, ความสุขที่สมบูรณ์, กรุงเทพมหานคร : บริษัท เท็ค โปรโมชัน แอนด์ แอดเวอร์ไทซิง จำกัด, ๒๕๓๗.

๓. เป็นสถานที่สงเคราะห์ ช่วยให้บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพพร้อมกับได้ศึกษาเล่าเรียน เป็นที่รับเลี้ยงฝึกอบรมเด็กที่มีปัญหา เด็กอนาถา ตลอดจนผู้ใหญ่ซึ่งไร้ที่พึ่งพิง

๔. เป็นสถานที่ปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับปัญหาชีวิต เป็นที่ระบายความทุกข์ความเดือดร้อน ความรู้สึกคับแค้นข้อใจต่างๆ และปรึกษาหารือรับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาจากพระสงฆ์

๕. เป็นสถานที่ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทโดยอาศัยความเคารพนับถือเชื่อฟัง ทำให้พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ประดุจศาลตัดสินความ แต่มุ่งในทางสมัคสมานสามัคคีเป็นสำคัญ

๖. เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาล งานสนุกสนานร่าเริง และมหรสพต่างๆ ของชุมชน รวมทั้งที่เล่นสนุกสนานของเด็ก ๆ

๗. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทำหน้าที่ย่างสวนที่ให้ความร่มรื่นสดชื่นของธรรมชาติ พร้อมไปกับให้บรรยากาศที่สงบเยือกเย็นทางจิตใจของพระศาสนา

๘. เป็นสถานที่พบปะประจักษ์สโมสรที่ชาวบ้านบางคนนัดพบ หรือบางคนมาพบปะกันเป็นประจำ บางคนได้มีโอกาสเจอเจอกันเป็นครั้งคราวทำให้ไม่ลืมกันไป โดยเฉพาะเป็นที่ชุมนุมสังสรรค์ สนทนาปรึกษาหารือกันในกิจกรรมที่เหมาะสม และผ่อนคลาย

๙. เป็นสถานที่แจ้งข่าว แพร่ข่าวและสื่อสารสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการของชุมชน ข่าวภายในชุมชนก็ดี ข่าวจากภายนอกชุมชน เช่นข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ของประเทศชาติบ้านเมืองก็ดี อาศัยวัดเป็นศูนย์เผยแพร่ที่สำคัญที่สุด และวัดหรือศาลาวัดเป็นที่ยี่สำหรับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนนายอำเภอเรียกชาวบ้านหรือลูกบ้านมาประชุม หรือถือโอกาสที่มีชุมนุมในงานวัดแจ้งข่าวคราวกิจการต่างๆ

๑๐. เป็นสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชนตลอดจนดำเนินกิจการบางอย่างของบ้านเมือง เช่นเป็นที่กล่าวปราศรัยหาเสียงของนักการเมือง ที่จัดลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือยามสงครามสมัยโบราณเป็นที่ชุมนุมทหารก็มีบ่อยครั้ง

๑๑. เป็นสถานพยาบาลที่รวบรวมสืบทอดตำรายาแผนโบราณ ยากลางบ้านที่รักษาผู้ป่วยเจ็บตามภูมิปัญญาซึ่งถ่ายทอดสืบต่อ ๆ กันมา

๑๒. เป็นสถานที่พักคนเดินทาง ทำหน้าที่ดุจโรงแรมฟรีสำหรับผู้เดินทางไกลโดยเฉพาะจากต่างถิ่น และไม่มีญาติเพื่อนพ้อง

๑๓. เป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บอุปกรณ์และเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน

๑๔. เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม หรือให้บริการด้านพิธีกรรมซึ่งผูกพันกับชีวิตของทุกคน ในระยะเวลาและเหตุการณ์ต่างๆ ของชีวิตตามวัฒนธรรมประเพณี

อย่างไรก็ตามเนื่องจากสภาพสังคมมีสภาพเป็นอนิจจัง ไม่มีความคงอยู่ถาวรต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการไปตามเวลา บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์จึงต้องปรับไปตามการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างของสังคมด้วย บทบาทของพระสงฆ์ที่เคยมีต่อประชาชนกลุ่มเล็ก ๆ ต้องขยายความสัมพันธ์กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะกับบุคคลภายนอกที่เป็นผู้รับนโยบายของผู้ปกครองหรือรัฐเข้ามามีอำนาจ พระสงฆ์ต้องถูกลดบทบาทลงจากการเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ มาเป็นเพียงผู้ประสานความความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และประชาชน จนกระทั่งในหลาย ๆ ชุมชน พระสงฆ์มีบทบาทเป็นเพียงผู้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาพิธีหรือคลังพัสดุเท่านั้น

แต่การสูญเสียบทบาททางโลกของพระสงฆ์มิใช่เป็นการสูญเสียไปโดยสิ้นเชิงทีเดียวยังมีพระสงฆ์อีกหลาย รูป ที่ได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ต้องการให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ และบทบาทของตนเองให้สมบูรณ์ทั้ง **หน้าที่ตามพระธรรมวินัย** คือ การปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอันเป็นระเบียบปฏิบัติที่ทุกรูปต้องปฏิบัติตามอันนำมาซึ่งความสงบสุขให้เกิดขึ้นในหมู่คณะและบทบาท **หน้าที่ต่อสังคม** กล่าวคือ การให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์ อนุเคราะห์ประชาชนทั้งด้านจิตใจ และวัตถุตามสมควร ซึ่งพระสงฆ์เหล่านี้ได้ทำหน้าที่จนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ดังนี้^๕

๑. พระครูขันตยาภิวัฒน์ (หลวงพ่อบับ ชันติโก) สระแก้ว อ.ป่าโมกข์ จ.อ่างทอง จัดสร้างสถานสงเคราะห์เลี้ยงเด็กยากจน ไร่ที่พึ่ง ไร่การศึกษา และฝึกวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งมีเด็กอยู่ในอุปการะเป็นจำนวนมาก

๒. พระครูถาวรธรรมรัตน์ (พระอาจารย์สนอง ถาวโร) วัดกุสุมาวดี อ.คง จ.นครราชสีมา อบรมธรรมะเพื่อพัฒนาจิตใจส่งเสริมการศึกษาและประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาชนบททำโครงการต่างๆ คือ ธนาคารโค กระบือ ธนาคารข้าว สหกรณ์ร้านค้า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๓. พระอาจารย์คำเขียน สุวณโณ วัดป่าสุคะโต ต.หนองขาม อ.แก้งคร้อ จ.ชัยภูมิ เน้นการพัฒนาจิตใจและจัดทำโครงการเด็กเล็ก

๔. พระเทพเวที วัดป่าดาราภิรมย์ อ.แม่อิง จ.เชียงใหม่ ก่อตั้งโรงเรียนเมตตาศึกษา มูลนิธิพัฒนาชนบท ช่วยเกษตรกรที่ยากจน โครงการเกษตรพัฒนา ศูนย์อบรมเด็กเล็ก ธนาคารข้าว และธนาคารควายให้สมาชิกกู้ยืมเงินทุนหมุนเวียน

๕. พระครูมงคลศีลวงค์ เจ้าคณะอำเภอต๋อยสะแกต จ.เชียงใหม่ จัดตั้งสำนักเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สถานที่อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ โครงการการเกษตร โครงการศาสนาส่งเคราะห์ช่วยเกษตรกร เช่น โครงการเกษตรสิ่งทอ ตัดเย็บ สิ่งประดิษฐ์ และเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

๖. พระครูสีลวราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดบ้านโนนเมือง อ.สะแกแสง จ.นครราชสีมา เป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจปราชญ์มุขในหมู่บ้านจนบ้านโนนเมืองเป็นหมู่บ้านที่ปลอดอบายมุข เป็นต้น

นอกจากตัวอย่างที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีพระสงฆ์อีกหลายรูปที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เช่น พระธรรมปิฎก พระพิศาลธรรมพาทิ(พระพยอม) พระครูอาทรประชานาถ(พระอลงกต) พระพิพิธประชานาถ(หลวงพ่อน่าน) และพระสุบิน ปณีโต เป็นต้น จึงแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์นอกจากปฏิบัติตามพระธรรมวินัยแล้วยังต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วยในฐานะที่เป็นบุคคลากรส่วนหนึ่งของสังคม พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับบทบาทและหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอซึ่งหลายท่านทำงานในเชิงรุกแทนที่จะตั้งรับอยู่ภายในวัดเพียงอย่างเดียว เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมในรูปแบบหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้คนในสังคมเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ มีความรู้คู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพโดยอาศัยความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ประยุกต์เข้ากับหลักพุทธธรรมที่ได้ศึกษาและปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมให้เกิดความสงบสุข ร่มเย็น ทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

^๕ คณินันต์ จันทบุตร, ๒๕๓๒, หน้า ๒๐๙ - ๒๑๐ อ้างถึงในธีรพงษ์ ปานเกลี้ยง, ๒๕๔๓, หน้า๔-๕.

พระปัญญานันทมุนี (สง่า สุกโร) เจ้าอาวาสวัดปัญญานันทาราม (ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และเจ้าคณะตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พระปัญญานันทมุนี เป็นอีกผู้หนึ่งใน “ศิษย์เอก” ของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) หรือ “หลวงพ่อบัณฑิต” โดยได้รับการดูแลกวาดขันทั้งด้านการศึกษาธรรมะและ ศีลาจารวัตรอย่างเข้มงวด นอกจากนี้การได้มีโอกาสติดตามดูแลรับใช้ใกล้ชิดหลวงพ่อบัณฑิตปัญญานันทภิกขุ ได้รับความเมตตาให้ติดตามท่านไปศึกษางานด้านการเผยแผ่ทั้งในและต่างประเทศ อยู่เนื่อง ๆ กระทั่งซึมซับปณิธานในการเผยแผ่ธรรมะแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำให้เกิดความมุ่งมั่นทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่เต็มกำลังมาจนถึงปัจจุบัน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านได้รับมอบหมายภารกิจสำคัญชิ้นหนึ่งจากหลวงพ่อบัณฑิตปัญญานันทภิกขุ นั่นคือ ดูแลงานบูรณะก่อสร้าง “สำนักสงฆ์สนเฒ่า” ที่ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

จากผืนนารกร้างจำนวน ๖ ไร่ในอดีต “สำนักสงฆ์สนเฒ่า” ได้รับการพัฒนามาโดยลำดับจนกระทั่งมาเป็น “วัดปัญญานันทาราม” และมีเนื้อที่ถึง ๕๒ ไร่เศษในปัจจุบัน ทั้งยังเป็นวัดที่ได้รับการยอมรับว่ามีความโดดเด่นในการใช้กระบวนการบูรณาการศาสนธรรมเข้าสู่การศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับโรงเรียนจนถึงมหาวิทยาลัย โดยได้รับคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างและวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่นจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและยังได้รับรางวัลยอดเยี่ยมผลงานจากหลายหน่วยงานและหลายองค์กร

ไม่เพียงแต่ท่านจะเป็น “พระนักเทศน์”^๖ ฝีปากเอกสมกับเป็นศิษย์ของท่าน “ปัญญานันทภิกขุ” เท่านั้น แต่ท่านยังเป็น “นักคิด” ผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสร้างสรรค์ ทั้งยังเป็น “พระนักพัฒนา” และ “นักปฏิบัติ” ที่ถ้าได้ลงมือทำแล้วเป็นต้องสู้ไม่ถอยอีกด้วย

ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะในนาม “พระปัญญานันทมุนี” ซึ่งเป็นนามที่ถูกสงวนไว้มิได้ถูกแต่งตั้งให้กับพระภิกษุรูปใดมาเนิ่นนานกว่า ๕๐ ปี นับตั้งแต่เมื่อพระอาจารย์ของท่านคือหลวงพ่อบัณฑิตปัญญานันทภิกขุ (ป็น ปัญญานนโท) ซึ่งเป็นผู้ใช้นามนี้เป็นท่านแรก ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็นพระราชนันทมุนี พระเทพวิสุทธิเมธี พระธรรมโกษาจารย์ และพระพรหมมิ่งคลาจารย์ในช่วงบั้นปลายชีวิตของท่าน

วัดปัญญานันทาราม ได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ของการสร้างวัดเพื่อเป็นพุทธบูชา เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของสาธุชนทั่วไป เป็นศูนย์ฝึกอบรมผู้เฝ้าในการศึกษา ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่พระธรรม โดยเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ที่ท่านกล่าวว่า ต้องการให้สถานที่นี้เป็นที่สำหรับ “สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างถูกต้อง ให้มีชีวิตเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อไม่ให้ตกอยู่ในอำนาจวัตถุนิยมมากเกินไป”^๗

^๖ “ทางรอด” วิถีแห่งธรรมยุทธ์ สำหรับชาวพุทธยุคใหม่, (จัดพิมพ์ถวายโดย บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด บางเขน กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

^๗ สืบสานปณิธาน วัดปัญญานันทาราม “ชุดธรรมสมโภช ๑๐๐ ปี ชาตกาล พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)”, กรุงเทพ : พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๑.

นับตั้งแต่พุทธกาล เวลาผ่านไป สิบอายุมาจนถึงปัจจุบัน ความเข้าใจในพุทธธรรมมีการตีความและแปรเปลี่ยน มีการนำเอาความรู้ความเชื่อจากลัทธิศาสนาอื่นเข้ามาผสมแทรกแซง อิทธิพลศาสนาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นผสมผสาน การประพุดติปฏิบัติผิดพลาดเสียหาย เป็นความเสื่อมที่เกิดขึ้นในศาสนาทำให้เกิดความเสียหายต่อหลักคำสอน นำไปสู่การปฏิบัติที่ผิดเพี้ยน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการใช้ปัญญา การส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้อง ยึดโยงกับการศึกษาหลักคำสอนในคัมภีร์พระไตรปิฎก^๘

วัดปัญญานันทารามโดยการนำของพระปัญญานันทมุนี (สง่า สุภโร) เจ้าอาวาส ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเผยแผ่สู่เยาวชน และประชาชนทั่วไป รวมทั้งข้าราชการทุกระดับชั้น ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างเหมาะสมกับสภาพของบุคคล ตลอดทั้งมีการจัดเตรียมสถานที่พร้อมกับการประพุดติปฏิบัติธรรมดังปณิธานของท่านที่ว่า “ชีวิตของเราควรเปิดโอกาสให้กับตัวเองในการแสวงหาสิ่งที่ดี ๆ และเมื่อเรามีโอกาส ก็ควรจะเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่นด้วย”

“อาตมานี้ จริง ๆ ไม่ใช่คนที่รักการบวชนะ ไม่มีอยู่ในสมองเลย แล้วไม่ใช่ว่าเป็นคนไม่มีทางไป แต่มาพบอะไรในพระพุทธศาสนาที่ ... มันล้ำค่า เงินทองซื้อหาไม่ได้ เลยลืมนึกมาจนถึงวันนี้ละ”

“เราพบว่า เราเคยอยู่กับเรื่องการเงินการทอง อยู่กับการงาน เราอยู่กันมาแล้ว แต่เรายังไม่ได้อยู่กับสิ่งที่มันก่อให้เกิดความอึดใจ สุขใจแบบไม่มีเงื่อนไข เรายังไม่เคย แต่พอเรามาพบคำสอนพบหลักธรรมทางศาสนาเพิ่มขึ้น ๆ เรารู้สึกว่า ... งานชิ้นนี้น่าทำนะ รู้สึกว่าการมาอยู่กับศาสนานี้ดีนะ ทำให้เราอยู่แบบรักคนคนเดียวไม่เป็น เลยคิดว่าชีวิตเรานี้น่าจะมีประโยชน์นะ เราพบธรรมะที่มีค่าสำหรับเราแล้ว เรารู้สึกว่าน่าจะอยู่กับเพื่อนมนุษย์ ด้วยหลักใจที่ว่ารักคนคนเดียวไม่เป็น”^๙

การที่ชาวพุทธหรือเยาวชนได้ศึกษาประวัติของพระปัญญานันทมุนี (สง่า สุภโร) ย่อมจะทำให้ได้ข้อคิดเตือนใจและสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ ดังนี้

๑. ความเพียรพยายาม ท่านมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ถึงแม้ท่านไม่มีโอกาสได้เรียนในระดับการศึกษาสายสามัญที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้เรียน แต่ท่านก็พยายามศึกษาด้านธรรมวินัย และสามารถเรียนจนจบระดับปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต และเรียนต่อจนจบพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

๒. มีความเสียสละ เนื่องจากท่านมีพี่น้องหลายคน ซึ่งต้องเรียนหนังสือทำให้ทางครอบครัวต้องมีภาระค่าใช้จ่ายมาก ท่านยอมลาออกจากโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ออกมาช่วยทางบ้านทำงานหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว เพื่อให้พี่น้องคนอื่นได้มีโอกาสได้เรียนหนังสือ

๓. มีความกตัญญูทวดเทวี ท่านมีความกตัญญูทวดเทวีที่ต่อพ่อแม่ ช่วยพ่อแม่ประกอบอาชีพหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว และใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนของพี่น้อง

^๘ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑ – ๑๖.

^๙ “ทางรอด” วิถีแห่งธรรมยุทธ์ สำหรับชาวพุทธยุคใหม่, (จัดพิมพ์ถวายโดย บริษัทสถาพรบุ๊คส์ จำกัด บางเขน กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๒๐, ๒๕๕๔), หน้า ๘๐.

๔. มีความรับผิดชอบ ท่านมีความรับผิดชอบในการทำงานและพัฒนาอาชีพของท่านเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะงานด้านทำนา ทำสวนยาง ขับรถรับส่งประจำทางระหว่างหมู่บ้าน การเป็นหุ้นส่วนทำกิจการเหมือนแร่ กิจการโรงสี ท่านพัฒนางานจนกระทั่งครอบครัวมีฐานะมั่นคง

๑. ศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจ

๒. นำความรู้ที่ศึกษานั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล

๓. ทำหน้าที่เผยแผ่ให้ผู้อื่นรู้ว่าการศึกษาปฏิบัติอย่างนี้ได้อย่างไร

๔. สงเคราะห์อนุเคราะห์ชาวโลกให้เขาอยู่ร่วมกับเรา มีความร่มเย็นเป็นสุข

๕. เป็นสาวกที่ดีของพระพุทธศาสนา เมื่อท่านอุปสมบทในพระพุทธศาสนาท่านก็ปฏิบัติตนเป็นสาวกที่ดีของพระศาสนาช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังหมู่อุบาสก อุบาสิกา พระภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะเยาวชน ให้ทุกคนปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามหลักศีลธรรม เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา

๖. มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ท่านเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์งานเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในหมู่เยาวชนและฆราวาสทุกระดับชั้น ทุกอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังมีความคิดริเริ่มในการจัดองค์กรต่าง ๆ ที่จะเป็นหลักสำคัญของการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เช่น การก่อตั้งศูนย์สืบทอดพระพุทธศาสนาวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ริเริ่มรูปแบบการจัดค่ายคุณธรรมสำหรับข้าราชการและประชาชนค่ายพุทธบุตรสำหรับเยาวชน เป็นต้น

๗. มีความเป็นผู้นำ ท่านมีลักษณะของความเป็นผู้นำตั้งแต่สมัยยังเป็นฆราวาส ในการนำบุคคลในการพัฒนาอาชีพ และเมื่ออุปสมบทในพระพุทธศาสนาแล้วท่านก็ยังเป็นผู้นำหมู่สงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดมาจนถึงปัจจุบัน และท่านยังเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำในยุคประชาธิปไตย

วัด คือ ที่รวมของความสงบ เป็นที่สำหรับบำเพ็ญบุญ รักษาศีล การฟังธรรม เจริญภาวนา ผูกฝนตนเองให้พ้นจากวิญญูสงสาร วัดปัญญานันทาราม ก็เป็นวัดที่สมบูรณ์ตามที่พระพุทธเจ้าทรงรับรอง ที่เรียกว่า อาราม หมายถึง สถานที่ให้ความรื่นรมย์ ให้ความสงบทางจิตใจ^{๑๐} ความมุ่งหวังของพระปัญญานันทมุนี

ขอให้ชาวพุทธทุกคนช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. ศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจ

๒. นำความรู้ที่ศึกษานั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล

๓. ทำหน้าที่เผยแผ่ให้ผู้อื่นรู้ว่าการศึกษาปฏิบัติอย่างนี้ได้อย่างไร

๔. สงเคราะห์อนุเคราะห์ชาวโลกให้เขาอยู่ร่วมกับเรา มีความร่มเย็นเป็นสุข

ท่านได้นำโครงการเปิดวัดวันอาทิตย์ที่วัดปัญญานันทาราม เพื่อเป็นการช่วยกันจัดตารางชีวิตโดย...เมื่อเราไปดำเนินชีวิตทากายอยู่ ๕ วันแล้ว ก็ไปอยู่กับเรื่องทางจิตอีก ๒ วันให้ครบเสีย โดยการเปิดวัดวันอาทิตย์ให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ ชาวพุทธไม่ได้รังเกียจเรื่องศาสน...แต่เขามาไม่ได้ เพราะถูก

^{๑๐} สืบสานปณิธาน วัดปัญญานันทาราม “ชุดธรรมสมโภช ๑๐๐ ปี ชาตกาล พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)”, กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๑.

ระบบบังคับไม่ให้เขามีโอกาสไปเหยียบวัดได้ นานเข้า ๆ เขาก็มายุ่งเรื่องทางกายรู้สึกว่าก็ออแล้ว เพราะฉะนั้นมาเถอะ...เรามาช่วยกันหยุดวัดร้าง หยุดความคิดที่ว่าชาวพุทธที่เข้าวัดเป็นคนชั่ว หยุดการขโมยเวลาของราชการมาทำเรื่องวัดมีทางแก้...เปิดวัดวันอาทิตย์เสียสิ รัฐบาลจัดการประกาศสิ เพราะให้เวลาทำอาชีพ ๕ วันนี้รัฐบาลเป็นผู้จัดการ ยังเหลืออีก ๒ วันนี่ทิ้งอยู่ทำไม เมื่อไม่ต้องการดำเนินชีวิตตามหลักจันทรคติ ไปอยู่ระบบสุริยคติก็ไปให้ครบ...จันทร์ถึงศุกร์ทำงาน วันเสาร์วันครอบครัว วันอาทิตย์คือวันที่ชาวพุทธเข้าวัด ดังนั้น วันพระก็ยกให้พระท่านทำไป เข้าโบสถ์ฟังปาฏิโมกข์เรื่องของพระ แต่เราชาวพุทธมาศึกษาศาสนา...เปิดวัดวันอาทิตย์เสีย (เทศนาธรรม ในพิธีปิดค่ายอัยการ วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒)

คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาจึงได้นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ทำให้คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตั้งแต่บรรพชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดงานต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและอื่น ๆ วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตหลายประการทั้งในด้านอุปนิสัย สังคม และประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยในอดีต พุทธศาสนิกชนนิยมไปวัดเพื่อทำบุญ ตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สมาทาน (รับศีล) ฟังพระธรรมเทศนาและบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญจิตภาวนา สังคมไทยจึงมีพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจที่สำคัญ เป็น ๑ ใน ๓ สถาบันหลักของชาติ ที่ทำหน้าที่กล่อมเกล่าจิตใจของคนในสังคมมาช้านานแล้ว โดยมีวัดเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรมคำสอน เป็นแหล่งบ่มเพาะความดีทางสังคม และเป็นต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญในการสร้างเสริมความสุข โดยมีพระภิกษุสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตใจ

เนื่องจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยในอดีตให้ความสำคัญกับวันธรรมสวนะหรือวันพระที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ และในปัจจุบันพุทธศาสนิกชนก็ยังให้ความสำคัญกับวันดังกล่าวอยู่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนชาวไทย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทางราชการได้กำหนดให้วันเสาร์และวันอาทิตย์เป็นวันหยุดราชการ ซึ่งเป็นไปตามสากลนิยมส่งผลให้วันธรรมสวนะอาจไม่ตรงกับวันหยุด เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสไปวัดในวันธรรมสวนะ เพื่อเข้าวัดฟังธรรมตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แต่ครั้งพุทธกาล อันเป็นวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนที่ทุกคนควรปฏิบัติ

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมจึงได้สนองตอบความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่ต้องการเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันอาทิตย์ จึงได้ดำเนินการ “โครงการเข้าวัดปฏิบัติธรรมวันอาทิตย์ เณิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔” เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ จะได้ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เจริญจิตภาวนา รักษาศีล เพื่อบ่มเกล้าฯ ถวายพระราชกุศล และเพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้ใกล้ชิดพระศาสนา ได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และนำไปปฏิบัติให้เกิดความสงบสุขทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติอันเป็นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนต่อไป

การเปิดวัดวันอาทิตย์ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้วัด พระสงฆ์ และประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมวันอาทิตย์ มาร่วมทำหน้าที่ของพุทธบริษัท ๔ ช่วยกันสืบอายุพระพุทธศาสนา ทำให้วัดได้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเกื้อหนุน ทำบุญและขัดเกล่าจิตใจ จึงเป็นการเข้าวัดตามหลักวิถีของชาวพุทธ คือเน้นการให้ทาน

รักษาศีล และการเจริญภาวนา หล่อหลอมให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ความสงบสุขอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรม “การเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม” ของพุทธศาสนิกชน เพราะเป็นการคืนวิถีชีวิตชาวพุทธสู่สังคมไทยเป็นการสร้างกลไกความสัมพันธ์อันดีระหว่าง บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน (บวร) เพื่อร่วมกันรับผิดชอบสืบอายุพระพุทธศาสนา โดยวัดปัญญานันทารามเป็นแบบอย่างของการทำกิจกรรมวันอาทิตย์ จัดอบรม เป็นศูนย์ประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้วัดที่เข้าร่วมโครงการ “เปิดวัดวันอาทิตย์” สามารถดำเนินการเปิดวัดวันอาทิตย์ได้ ๑๒๐ วัดทั่วประเทศ นอกจากนั้นยังจะมีวัดที่เข้าร่วมโครงการฯ กระตุ้นชักจูงประชาชนให้เข้าวัด ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในวันอาทิตย์เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนได้

๑.๒ วัดอุป ะสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาทัศนคติของพุทธศาสนิกชนต่อการเข้าร่วมการเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อทัศนคติของพุทธศาสนิกชนต่อการเข้าร่วมโครงการเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๓.๑ ทราบทัศนคติของพุทธศาสนิกชนต่อการเข้าร่วมกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๓.๒ ทราบผลของปัจจัยส่วนบุคคลต่อทัศนคติของพุทธศาสนิกชนในการเข้าร่วมกิจกรรมการเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๓.๓ ทราบปัญหาและอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ ข้อมูลหลักธรรมชั้นปฐมภูมิในพระไตรปิฎก คัมภีร์ในพระพุทธศาสนาและข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ได้แก่เอกสารตำรา ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาด้านพิธีกรรมและแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สอดคล้องกับทัศนคติของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อกิจกรรม รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่มีต่อกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ของ วัดปัญญานันทาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี จำนวน ๕๐๐ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่มีต่อกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ของ วัดปัญญานันทาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี จำนวน ๒๓๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่

- (๑) เพศ
- (๒) อายุ
- (๓) ภูมิสำเนา
- (๔) ระดับการศึกษา
- (๕) สถานภาพการสมรส
- (๖) อาชีพ
- (๗) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- (๘) การรับรู้กิจกรรมวันอาทิตย์และกิจกรรมอื่น ๆ ของวัด
- (๙) มุลเหตุจูงใจการเข้าร่วมกิจกรรม

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ ทศนคติของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ จำแนกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่ ด้านทานมัย การให้ทาน ด้านศีลมัย การรักษาศีล ด้านภาวนามัย การอบรมจิตใจและ ด้านกิจกรรมทางศาสนา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ในช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์พ.ศ. ๒๕๕๕

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๕.๑ พุทธศาสนิกชนต่อการเข้าร่วมกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีทัศนคติแตกต่างกัน

๕.๒ ปัจจัยส่วนบุคคลของพุทธศาสนิกชนต่อผลของการเข้าร่วมกิจกรรมที่ต่างกันเมื่อแยกโดยจำแนกตาม เพศ อายุ ภูมิสำเนา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับรู้กิจกรรมวันอาทิตย์และกิจกรรมอื่น ๆ ของวัด มุลเหตุจูงใจการเข้าร่วมกิจกรรม มีความแตกต่างกัน

๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ทัศนคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรู้ของบุคคล กับแนวโน้มที่จะมี พฤติกรรมโต้ตอบ ในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมาย ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ทางสภาวะจิต ทำที่ตามประสบการณ์ของบุคคลนั้น มีผลให้มีการแสดงพฤติกรรม

พุทธศาสนิกชน หมายถึง คนที่ตกลงใจน้อมรับนับถือพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำตัวประจำชีวิต ยินดีที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใส มีความศรัทธา ปฏิบัติในคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวิถีการดำเนินชีวิตแบบพุทธ เป็นการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่มีความสอดคล้องตามหลัก และการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา

ทัศนคติของพุทธศาสนิกชนต่อการเข้าร่วมกิจกรรมฯ หมายถึง ความรู้สึก และความเชื่อ ความสบายกาย ความสบายใจ ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา หรือการรับรู้

ของบุคคลส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ในที่นี้หมายถึง ทศนคติของพุทธศาสนิกชนทั่วไปผู้เข้าร่วมกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การเปิดวัดวันอาทิตย์ หมายถึง กิจกรรมหนึ่งที่วัดปัญญานันทารามจัดขึ้นในทุก ๆ วันอาทิตย์เพื่อเป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมแก่พุทธศาสนิกชน และประชาชนทั่วไปโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ บุญกิริยาวัตถุ ๓ ได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา โดยปรับประยุกต์จากวันพระเดิม ๘ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ มาเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมวันอาทิตย์ซึ่งสอดคล้องกับวันหยุดของประชาชนทั่วไป

ทานมัย หมายถึง บุญสำเร็จด้วยการให้ปันสิ่งของ การสละ การเผื่อแผ่แบ่งปัน ให้วัตถุที่ควรให้ ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยา การสละทรัพย์สิ่งของสมบัติของตนที่มีอยู่ให้แก่ผู้อื่น โดยมุ่งหวังจะจุนเจือให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์และความสุขด้วยความเมตตาจิตของตน

ศีลมัย หมายถึง บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย เป็นการหล่อเลี้ยงบ่มเพาะให้เกิดความดีงาม และพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่ให้เกิดทุกข์ การควบคุมตน เป็นการฝึกฝนที่จะมุ่งที่จะทำความดี ให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น เว้นจากความชั่ว ลด ละ เลิก การทำความชั่ว ไม่ไปเบียดเบียน ช่มเหิง รังแกผู้อื่น

ภาวนามัย หมายถึง บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา การทำให้จิตสงบ ไม่มีกิเลส ไม่มีเรื่องเศร้าหมอง การทำให้เกิด การฝึกอบรมจิตใจ การพัฒนาจิตใจให้สงบสุข มีคุณธรรมและเจริญปัญญา การทำให้เจริญ ผู้ที่ภาวนาอยู่เสมอย่อมเป็นหลักประกันว่า จิตจะมีความสงบ ชีวิตมีความสุข คุณภาพชีวิตดีขึ้น สูงขึ้น การทำให้เป็นให้มีขึ้น ของสติและปัญญา มองเห็นคุณค่าสิ่งต่าง ๆ จนเกิดความเห็นแจ้งตามความเป็นจริง

กิจกรรมทางศาสนา หมายถึง การปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ของพุทธศาสนิกชนต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ในที่นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงการ กิจกรรมการเปิดวัดวันอาทิตย์ของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบทัศนคติของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ของวัดปัญญานันทาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี.

๑.๖.๒ ได้ทราบปัจจัยส่วนบุคคลต่อทัศนคติของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ของ วัดปัญญานันทาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี.

๑.๖.๓ ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อกิจกรรม การเปิดวัดวันอาทิตย์ของ วัดปัญญานันทาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดฯ และวัดที่เข้าร่วมโครงการทั่วประเทศ ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา และเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไป